

NATUUR KAN VEEL VRAAGSTUKKEN OPLOSSEN

Er zijn momenteel veel maatschappelijke opgaven die om een oplossing vragen, bijvoorbeeld klimaat, biodiversiteit, water en bodemvruchtbaarheid.

It Fryske Gea ziet een uitweg uit de vele crisissen: samenwerken en kansen bundelen. Geen paniek, maar goed doordacht. Bovendien ligt een groot deel van de oplossingen in de natuur!

Clusterbuien, extreme droogte, de sterke daling van de biodiversiteit, een overschot aan meststoffen waaronder ammoniak en de CO₂-uitstoot. Er speelt zoveel en het lijkt wel alsof momenteel alles samenkomt. De ogen sluiten en gewoon verder gaan, kan echt niet meer, volgens directeur Henk de Vries en Sytske Rintjema, specialist natuurkwa-

liteit en beheer bij It Fryske Gea. “Het moet anders. We staan op een keerpunt. En het kán ook anders. Wij zien heel veel kansen.”

Ingrijpende maatregelen

Dat ook de overheid de ernst van de situatie inziet (deels na ingrijpen van de Raad van State), blijkt uit de ingrij-

Henk de Vries (foto: Fonger de Vlas)

pende maatregelen die ze neemt en de omvangrijke budgetten die worden gereserveerd. Stil gelegde bouwprojecten, een verlaagde snelheidslimiet, nieuwe regels voor boeren. Er wordt gewerkt aan energietransitie en gezocht naar manieren om zowel wateroverlast als droogte het hoofd te bieden.

In de natuur zijn de gevolgen van genoemde crisissen onmiskenbaar. "Al decennialang vragen we aandacht voor de 'VER'-thema's; verdroging, verzuring, vermessing en versnippering, maar helaas hebben ze nog steeds een grote negatieve invloed op de natuur. Dit

heeft inmiddels geleid tot een sterke afname van de biodiversiteit. Bovendien staan veel soorten op omvallen. Recent kwam daar de opeenstapeling van chemische bestrijdingsmiddelen in het milieu nog bij. De natuur wordt steeds kwetsbaarder. Ook daar is actie voor nodig. Want een robuuste, gezonde en veerkrachtige natuur is volgens ons juist de basis voor een gezonde leefomgeving en economie."

Duidelijke boodschap

Met alle opgaves weten gemeenten, provincie en het Rijk natuurorganisaties steeds beter en vaker te vinden. Ook bij hen groeit het besef dat een groot deel van de oplossingen in de natuur ligt en dat natuurorganisaties daarbij kunnen helpen. "Daar zijn we blij mee, want samen met onder andere Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten hebben we een duidelijke boodschap", zegt Sytske Rintjema. Die boodschap gaat verder dan natuur.

Eigenlijk zijn het twee boodschappen. Henk de Vries: "Ten eerste pleiten we voor een goed onderbouwde, samenhangende aanpak. Dus niet elk probleem sectoraal aanpakken, maar krachten bundelen en daarmee meer vliegen in één klap slaan. Momenteel wordt er voor elk dossier weer een nieuwe procedure opgestart. Met veel afzonderlijke geldpotjes en weinig samenhang tussen de maatregelen."

Sytske: "De overheid heeft voor de komende tien jaar landelijk bijvoorbeeld € 3 miljard beschikbaar gesteld, alleen al voor stikstof. Dat is een serieus bedrag. Door maatregelen en budgetten slim te combineren kun je veel meer doen en kunnen verschillende doelen tegelijkertijd worden gediend."

Natuur deel van oplossing

"Ten tweede liggen veel oplossingen in de natuur", zegt Sytske. "En dan hebben we het niet alleen over de natuur binnen de grenzen van de natuurreservaten. Natuur vind je overal. Ook in bermen, op industrieterreinen en in tuinen." Henk: "Natuur wordt wel eens gezien als een luxe. Maar we hebben de natuur nodig. Omdat het mooi is en goed is voor de gezondheid, maar vooral ook als basis voor onze toekomst. Een gezonde bodem is productiever, bossen en moerassen leggen CO₂ vast, kwelders beschermen onze veiligheid en insecten bestuiven ons voedsel."

Henk en Sytske lichten hun boodschap toe. "Veel problemen waar we nu voor staan, hangen met elkaar samen. Een voorbeeld: doordat veengronden worden ontwaterd klinken ze in, waarmee heel veel broeikasgas CO₂ vrijkomt. Inmiddels verzakken huizen en wegen en ook boeren krijgen last."

Door zo'n probleem bij de basis aan te pakken, dien je verschillende doelen. "Om bij hetzelfde voorbeeld te blijven: het verhogen van de waterpeilen in veengebieden voorkomt CO₂-uitstoot,

Vergrassende en verbossende heide

bodemdaling, het verzakken van huizen en wegen. Maar hogere waterpeilen zijn vaak ook goed voor de natuur, bijvoorbeeld voor weidevogels, kikkers en libellen. Veel boeren zijn nog niet gewend aan hoge peilen, daar moet dus wel een transitie plaatsvinden. Wie weet draagt dat dan weer bij aan een vermindering van de ammoniakuitstoot.”

Robuuste natuurgebieden

De belangrijke rol van de natuur is duidelijk. “Om een gezonde en veerkrachtige leefomgeving te realiseren hebben we robuuste natuur nodig”, volgens Henk. Robuust in de zin van grote en onderling verbonden natuurgebieden.

Grotere natuurgebieden kunnen meer hebben, externe invloeden zijn kleiner en hun invloed op de omgeving is groter. Ook voor recreatie is plek, want met meer ruimte kun je zoneren. “Parkeerplaatsen, wandel- en fietspaden leggen we langs de randen of op locaties die tegen een stootje kunnen. In de kwetsbare delen zorgen we voor rust.”

Systeemherstel

Systeemherstel betreft vooral bodem en hydrologie. De bodem in veel natuurgebieden is verzuurd en bevat nog maar weinig mineralen die zuur bufferen. Dat heeft een negatief effect op zowel het bodem- als het bovengrondse leven. It Fryske Gea zou het stikstofbudget deels willen gebruiken voor bodemmaatregelen, waarbij met bijvoorbeeld gerichte bekalking en compost de mineralenbalans weer wordt hersteld.

Ook de waterhuishouding kan anders worden benaderd. Henk: “Nederland is altijd ingericht geweest om klaar te zijn voor natte perioden, veel regen en overstromingen. We zijn ontzettend goed in inpolderen, water afvoeren en draineren. Maar we staan nu voor de opgave om ons landschap in te richten op extremen: heel natte en heel droge perioden. Ons waterbeheer moet toekomstbestendig worden. Daarvoor is

het nodig dat we water langer vasthouden en de afvoer vertragen.”

“Polders kunnen bijvoorbeeld heel goed worden ingezet voor (tijdelijke of permanente) waterberging om de verdroging van de omgeving te voorkomen. Soms leent zo'n bergingspolder zich dan ook nog weer eens voor een combinatie met een zonnepark”, merkt Sytske op.

Vastleggen

In de natuur liggen veel kansen om CO₂ en stikstof te binden. Bijvoorbeeld in bos. Voor het aanplanten van bos ziet It Fryske Gea kansen wanneer het in het landschap past. Door op de hogere zandgronden rondom bestaande natuurgebieden bos aan te planten, kan bijvoorbeeld een bufferzone worden aangelegd waar CO₂ en stikstof wordt vastgelegd. Bossen zijn bovendien fijn om te recreëren.

“De zee heeft ook een mooie oplossing voor ons in petto”, zegt Henk over kwelders. “Ze brengt steeds een laagje slib over het land, daarop ontstaan kwelders. Kwelders leggen heel veel CO₂ vast en zijn goed voor de biodiversiteit. Daarnaast beschermt deze natuurlijke ophoging ons tegen de stijgende zeespiegel.”

In ‘Stean foar it fean’ presenteerde It Fryske Gea haar strategie voor veenbehoud in Fryslân. “Dat is een hele uitdaging, maar met goede wil en geduld is het zelfs mogelijk om weer nieuwe veenontwikkeling op gang te brengen”, zegt Sytske enthousiast. “Dat werd bijvoorbeeld al bewezen in het Ilper-

veld, bij onze collega's van Landschap Noord-Holland.”

It Fryske Gea heeft goede hoop dat overheden, bedrijven, boeren en natuurorganisaties samen het tij kunnen keren. Ook burgers kunnen het nodige doen. Of misschien juist laten. Henk: “Als we minder consumeren, hoeven we ook minder te produceren.” Sytske: “We mogen als mensheid wel eens wat bescheidener worden.”

Plas-dras